

12/25

בד"מ

בבית הדין המשמעתי המחוזי של

לשכת עורכי הדין במחוז צפון

ועדת האתיקה הארצית של לשכת עורכי הדין בישראל

הקובלת:

- נגד -

עו"ד מוחמד ספורי, מ.ר. 31398, ת.ז. 028208312

הנקבל:

יודפת 17, קומה 2, נוף הגליל

טל': 04-9944492 ; פקס': 04-9941607 ; נייד: 050-734-9685

דוא"ל: m_safore@Walla.co.il

כתב קובלנה

העובדות:

1. הנקבל הינו עורך דין וחבר מחוז צפון של לשכת עורכי הדין.
2. ביום 21.07.2024 ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון בעמ"מ 3134/24 היבה - למען האדם הנזקק נ. עיריית אילת, עיריית קרית גת ובו הביע בית המשפט העליון את ביקורתו ומורת רוחו מאופן התנהלותו של הנקבל כדלקמן:

"החל משנת 2022 הגיש עו"ד ספורי בשמה של המערער, היבה למען האדם הנזקק (ע"ר) (מספר עמותה 580532729) (להלן: העמותה), עשרות רבות של בקשות לאישור תובענה כייצוגית (לפי ספירה במערכת 'נט המשפט' - 94. להלן: בקשות האישור). בקשות האישור הללו, רובן ככולן, הוגשו לבית המשפט המנהלי נגד מועצה מקומית או עירייה מכוח פרט 9(1) לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: חוק תובענות ייצוגיות או החוק) בטענה להפרה של הוראות חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998 (להלן: חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות). בכל בקשות האישור העמותה רשומה כמבקשת המייצגת היחידה (דהיינו, ללא מבקש מייצג שהוא חבר קבוצה, ואשר נטען כי עומדת לו עילת תביעה אישית). גם גורלן של בקשות האישור דומה בעיקרו - ביחס למרביתן הוגשה בקשת מוסכמת להסתלקות, כאשר בחלק מהמקרים הוגשה בצדה בקשה מוסכמת לקבלת שכר טרחה וגמול (צנוע בחיקפו - לרוב כ-1,000 ש"ח לעמותה וכ-4,000-5,000 ש"ח לעו"ד ספורי) לפי סעיף 16 לחוק תובענות ייצוגיות. במקרים אחרים הוגשה בקשה חד צדדית להסתלקות, או למחיקת הבקשה, וביחס לחלק מבקשות האישור הוגשה בקשה לעיכוב הדיון לאור פסק הדין וערעור זה. ומכלל שנעשה נלמד שלא נעשה - באף אחת מהן (למטיב בדיקתי) לא התקיים דיון לגופה של בקשת האישור.

נקל להיווכח כי התנהלות זו, אשר מאחוריה עומד אדם אחד – עו"ד ספורי, לא רק שאיננה מגשימה את תכליותיו של חוק תובענות ייצוגיות, אלא מהווה שימוש לרעה במכשיר התובענה הייצוגית. לכך שני היבטים, האחד דיוני והשני מהותי.

מהבחינה הדיונית, את התובענה הייצוגית, על פי המבנה שייצר המחוקק, צריכים להוביל שני גורמים: מבקש/תובע מייצג, שבמקרה הרגיל הוא חבר קבוצה הנוטל על עצמו את השליחות לפעול בשם כלל חבריה; בא כוח מייצג, עורך דין המייצג את עניינם של חברי הקבוצה בפני בית המשפט (למודל הדו-רגלי של ניהול התובענה הייצוגית ראו החלטתי בת"צ (מחוזי מר') 4263-03-11 אשל היאור בע"מ נ' חברת פרטנר תקשורת בע"מ (החלטה בבקשה להחליף את בא הכוח המייצג מיום 16.4.2012); וכן עע"מ 2152/19 אנטי טפיו נ' רשות המיסים, פסקאות 13-19 (4.10.2020) (כב' הרשמת שרית עבדיאן); וראו גם ע"א 8037/06 ברזילי נ' פרינר (הדס 1987) בע"מ, פסקאות 95-90 לפסק דינו של השופט ח' מלצר ופסקה י"ד לפסק דינו של השופט א' רובינשטיין (4.9.2014) (להלן: עניין ברזילי); אריאל פלביאן 'מינוי והחלפה של עורך דין על ידי בית המשפט במסגרת תובענה ייצוגית' דין ודברים ט 331, 335-339 (התשע"ו)). והנה, במודל שייצר עו"ד ספורי אין בנמצא מבקש/תובע מייצג של ממש, וחלף זאת אנו מוצאים כמבקש מייצג את העמותה, אשר על פי קביעותיו של בית המשפט קמא, הטעם המרכזי, אם לא היחיד, לקיומה בעת הזו, הוא לשמש כסות המאפשרת לעו"ד ספורי לנקוט בהליכים ייצוגיים בהתאם למודל שתואר לעיל.

ויובהר, במסגרת סעיף 4(א)(3) לחוק תובענות הייצוגיות הכיר אומנם המחוקק באפשרות כי 'ארגון', כהגדרתו בסעיף 2 לחוק (ובכלל זה עמותה), יזום הליך של תובענה ייצוגית. ואולם, הגשת בקשה לאישור תובענה כייצוגית על ידי 'ארגון' מוצדקת במקרים בהם קיים קושי מיוחד, או לא ניתן כלל, לאתר מבקש אשר לו עילת תביעה אישית. כך מורה החוק במפורש (לשון: 'ובלבד שבית המשפט שוכנע כי, בנסיבות הענין, קיים קושי להגיש את הבקשה בידי אדם כאמור בפסקה (1)' שבסעיף 4(א)(3) לחוק), וכך הורתה הפסיקה לא אחת (רע"א 6897/14 רדיו קול ברמה בע"מ נ' קולך - פורום נשים דתיות, פסקה 32 לפסק דינו של השופט י' דנציגר (9.12.2015) (להלן: עניין קול ברמה); עע"מ 6889/19 נוקראי נ' מדינת ישראל - רשות המיסים בישראל, פסקה 13 (24.5.2020); רע"א 6641/20 י.ו.א.ל. ירושלים אויל אקספלוריישן בע"מ נ' הייט, פסקה 12 (29.11.2022) (להלן: עניין הייט)). במקרים יוצאי דופן אלו, הגשת בקשה לאישור תובענה כייצוגית על ידי ארגון היא תוצאה של אילוץ, והיא משרתת את הגשמת מטרותיו של מוסד התובענה הייצוגית (ראו והשוו עניין קול ברמה, בפסקה 32; עניין הייט, בפסקה 10).

ענייננו כמובן שונה. אין כל קושי לאתר מבקש/תובע מייצג שהוא אחד מחברי הקבוצה (דהיינו סובל מהלקות לשמה נדרשת ההנגשה הרלוונטית), ועיון נוסף במערכת 'נט המשפט' מלמד כי עו"ד ספורי אכן נוהג כך במקרים אחרים (כלומר יוזם הליך של תובענה ייצוגית מכוח פרט 9 לתוספת השנייה לחוק כשלצדו מבקש מייצג בעל עילת תביעה אישית נטענת). השימוש הפיקטיבי בעמותה נעשה איפוא, ככל הנראה, על מנת "לחסוך" לעו"ד ספורי את המאמץ הכרוך במלאכת האיתור האמורה, ולאפשר לו לנהל הליך ייצוגי על רגל אחת. ברי כי לא לכך כיוון המחוקק ביצירת החריג המתיר ניהול

תובענה ייצוגית על ידי 'ארגון'. כבר מטעם זה, אין לאפשר הגשת הליכים ייצוגיים באמצעות העמותה במודל שייצר עו"ד ספורי – לא בהליכים מושא ערעור זה; ואף לא בהליכים קיימים או עתידיים.

מהבחינה המהותית, ניכר כי השימוש שעושה עו"ד ספורי במוסד התובענות הייצוגיות אינו על מנת לקיים דיון משפטי בטענות שהוא מעלה בבקשות האישור, אלא בכדי שיימצא לו כלי דיוני באמצעותו יוכל לקבל תשלום בגין התרעה על הפרות של הוראות חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. על כך ניתן ללמוד מהעובדה שעו"ד ספורי אינו מנהל בשום מקרה את הדיון בבקשות האישור הרבות שהוא מגיש לגופן, אלא מסתפק בהסתלקות מהן, בין אם מתוגמלת ובין אם לאו, לאחר שהוא ממצה את האפשרות לקבל שכר טרחה וגמול. אלא ששימוש כזה במנגנון התובענה הייצוגית אינו תואם את תכליותיו. אכן, יתכן שראוי לתגמל אזרחים המצביעים על תקלות כאלה או אחרות ביישום הדין על ידי רשויות המינהל, ואולם הגשת תובענה ייצוגית איננה יכולה להיות הליך שכל תכליתו היא לאפשר תגמול שכזה. שכר הטרחה והגמול הם אומנם התמריץ הכלכלי להגשתן של תובענות ייצוגיות – המנוע המניע את ההליך הייצוגי – ואולם אין הם יכולים להוות את הטעם הבלעדי לקיומו, בגדר ה-*raison d'être* להגשתו (ראו והשוו: עניין ברזילי, בפסקאות 83-96 לפסק דינו של השופט ח' מלצר ופסקאות י"א-ט"ז לפסק דינו של השופט א' רובינשטיין). מבקש ייצוגי ובא כוח מייצג צריכים להגיש תובענה ייצוגית מתוך נכונות לנהל הליך ייצוגי; הגשת הליך ייצוגי אך ורק בכדי לקבל תגמול בעבור התרעה על הפרות חוק היא בגדר שימוש לרעה בהליך הייצוגי.

ודוק, ככל שאזרח, ובכלל זה עורך דין, מעוניין להתריע בפני רשות ציבורית על הפרת חוק, ובוודאי על הפרה של חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, הוא מוזמן לפנות לרשות הרלוונטית, ולהעמיד אותה על הצורך בתיקון דרכיה. ככל שיתברר כי צמחה תועלת מפניה שכזו, יתכן שהרשות אף תבחר לתגמל את האזרח בגין תרומתו לאינטרס הציבורי. ואולם, גם אם נניח (מבלי שנדרש לשאלה גופה) כי אין כיום בדין הישראלי מנגנון משפטי המאפשר לחייב את הרשות המנהלית בתשלום תגמול כאמור, הרי שאין בכך כדי לאפשר לאותו אזרח, שהוא במקרה גם עורך דין, להגיש בקשה לאישור תובענה ייצוגית אך ורק על מנת לזכות בתגמול בעבור התרעה על מחדלי הרשות. ההליך הייצוגי הוא מנגנון שעלותו גבוהה מדי בהקשר זה, הן מבחינת מערכת בתי המשפט, והן מבחינת הנתבע. השימוש בו בנסיבות שתוארו לעיל הוא לא רק בגדר בזבז משאבים משווע, אלא יש בו גם משום זילות ההליך הייצוגי.

3. בהתנהלותו המתוארת לעיל התנהג הנקבל בצורה שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין ופגע בכבודו.

הוראות החיקוק:

1. התנהגות שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין, עבירה לפי סעיף 61(3) לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961.
2. פגיעה בכבוד מקצוע עריכת הדין, עבירה לפי סעיף 53 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961.

עדת הקובלת:

1. רכזת ועדת האתיקה ארצית.

שלי ואקנין- אדם, עו"ד
פרקליטת ועדת האתיקה הארצית
של לשכת עו"ד בישראל

(תיק אתיקה 289/24)